

Kabul Tarihi : 22/6/1995

Yürürlüğe Giriş Tarihi : 5/6/1998

GİRİŞ

Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı,

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu'nun daveti üzerine 6 Haziran 1995 tarihinde Cenevre'de yaptığı seksen ikinci oturumunda;

İlgili Uluslararası Çalışma Sözleşmelerini ve Tavsiye Kararlarını, özellikle de 1957 tarihli Zorla Çalıştırmanın Yasaklanması Sözleşmesini, 1960 tarihli Radyasyondan Korunma Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını; 1963 tarihli Makinelerin Korunması Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını; 1964 tarihli İş Kazaları Yardımları Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını; 1965 tarihli Asgari Yaş (Yer altında çalışma) Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını; 1965 tarihli Genç İşçilerin Sağlık Muayenesi (Yer altında çalışma) Sözleşmesini; 1977 tarihli Çalışma Ortamı (Hava Kirliliği, Gürültü, Titreşim) Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını; 1981 tarihli İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını; 1985 tarihli İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını; 1986 tarihli Asbest Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını, 1988 tarihli İnşaat İşyerlerinde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını; 1990 tarihli Kimyasal Maddeler Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını ve 1993 tarihli Büyük Endüstriyel Kazaların Engellenmesi Sözleşmesini ve Tavsiye Kararını kaydederek;

İşçilerin maden endüstrisinde karşılaştıkları tehlikeler ve riskler ile ilgili sağlık ve güvenlik önlemlerinin hazırlanması ve uygulanması konusunda gerçek anlamda bilgilendirilme, eğitilme ve danışılma ihtiyacı ve hakkı olduğunu göz önünde bulundurarak ve

Madencilik faaliyetleri nedeniyle işçileri ve toplumu etkileyen ya da çevreye zarar veren her türlü felaket, yaralanma veya hastalığın önlenmesinin arzu edilen bir durum olduğunu kabul ederek ve

Uluslararası Çalışma Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ve diğer ilgili kurumlar arasında işbirliğine duyulan ihtiyaç göz önüne alınarak ve bu kuruluşlar tarafından yayımlanan ilgili belgeleri, uygulama esaslarını, kanunları ve tüzükleri dikkate alarak ve

Oturum gündeminin dördüncü maddesi olan maden işyerlerinde güvenlik ve sağlık ile ilgili belirli tekliflerin kabul edilmesine karar verilmesiyle ve

Bu tekliflerin uluslararası sözleşme niteliğini alacağını kararlaştırılmasıyla;

Maden İşyerlerinde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi olarak adlandırılan aşağıdaki resmi sözleşmeyi 1995 yılının 22 Haziran'ında kabul eder.

BİRİNCİ BÖLÜM

Tanımlar

MADDE 1- (1) Bu Sözleşmenin amaçları bakımından *maden işyeri* terimi:

a) Özellikle aşağıdaki faaliyetlerin gerçekleştirildiği yer altı veya yer üstünü:

(i) gaz ve petrol hariç, zeminin mekanik bozulmasını içeren minerallerin incelenmesini,

(ii) gaz ve petrol hariç, minerallerin çıkarılmasını,

(iii) çıkarılmış madenlerin, özellikle kırılması, öğütülmesi, yoğunlaştırılması veya yıkanması suretiyle hazırlanmasını ve

b) Yukarıda a) bendinde bahsi geçen faaliyetlerle ilgili kullanılan her tür makineyi, ekipmanı, aksesuarı, tesisi, binayı ve mühendislik yapısını, kapsar.

(2) Bu Sözleşmenin amaçları bakımından *işveren* terimi, bir maden işyerinde bir veya daha fazla kişi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiyi ve duruma göre işletmeciyi, baş yükleniciyi, yükleniciyi veya alt yükleniciyi ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kapsam ve Uygulama Biçimleri

MADDE 2- (1) Bu Sözleşme bütün maden işyerlerine uygulanır.

(2) Sözleşmeyi onaylayan Üyenin yetkili makamı, en fazla temsil yetkisine sahip ilgili işçi ve işveren kuruluşları temsilcileriyle istişareden sonra;

a) Ulusal mevzuat ve uygulamalar gereğince maden işyerlerinde uygulanan koruma önlemleri, Sözleşme hükümlerinin tam uygulanmasından doğacak korumadan daha aşağı olmadığı takdirde, bazı maden işyeri kategorilerini Sözleşmeden veya Sözleşmenin bazı hükümlerinden muaf tutabilir;

b) Yukarıdaki (a) bendi uyarınca bazı maden işyeri kategorilerinin kapsam dışında bırakılması durumunda, bütün maden işyerlerini içeren aşamalı planlar yapılır.

(3) Sözleşmeyi onaylayan ve (2) (a) bendinde belirtilen imkândan yararlanan her Üye, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasasının 22 nci maddesi uyarınca, Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin olarak verdiği raporlarında, kapsam dışı bırakılan maden işyeri kategorilerini ve kapsam dışı bırakılma sebeplerini belirtir.

MADDE 3- Üye, ulusal şartları ve uygulamayı göz önünde bulundurarak ve en fazla temsil yetkisine sahip ilgili işçi ve işveren kuruluşları temsilcileriyle istişareden sonra, özellikle Sözleşme hükümlerine işlerlik sağlayan önlemlerle ilgili olarak maden işyerlerinde güvenlik ve sağlık ile ilgili tutarlı bir politika oluşturur, yürürlüğe koyar ve düzenli olarak gözden geçirir.

MADDE 4- (1) Sözleşmenin uygulanmasını sağlayacak tedbirler ulusal mevzuatla belirlenir.

(2) Bu ulusal mevzuat, uygun olduğunda, yetkili makam tarafından belirlenecek;

a) Teknik standartlar, yönergeler veya uygulama kuralları veya

b) Ulusal uygulamayla uyumlu diğer yöntemler ile, tamamlanır.

MADDE 5- (1) 4 üncü maddenin (1) inci fıkrasında belirtilen ulusal mevzuat, maden işyerlerindeki güvenlik ve sağlığı çeşitli açılardan izlemekle ve düzenlemekle görevli yetkili makamı tayin eder.

(2) Bu ulusal mevzuat;

a) Maden işyerlerindeki sağlık ve güvenlik gözetimini,

b) Maden işyerlerinin yetkili makam tarafından bu amaçla atanmış müfettişlerce denetlenmesini,

c) Ulusal mevzuatla tanımlandığı şekli ile ölümcül veya ağır kaza halleri ile maden işyerlerindeki facialarda ve benzeri tehlikeli durumlarda yapılacak bildirim ve inceleme usullerini,

d) Ulusal mevzuatla tanımlandığı şekli ile kazalar, meslek hastalıkları ve tehlikeli durumlarla ilgili istatistiklerin derlenmesini ve yayımlanmasını,

e) Madencilikle ilgili faaliyetleri, askıya alma veya sınırlandırmaya sebep olan durum düzelinceye kadar güvenlik ve sağlık gerekçesiyle yetkili makamın askıya alma veya sınırlandırma yetkisini ve

f) İşyerlerinde, işçilerin ve temsilcilerinin güvenlik ve sağlığa ilişkin hususlarda danışma ve alınacak önlemlere katılma haklarının uygulanmasını sağlamak bakımından etkin usullerin oluşturulmasını,

öngörür.

(3) Bu ulusal mevzuat, maden işyerlerindeki patlayıcıların ve fûnyelerin imalatının, depolanmasının, taşınmasının ve kullanılmasının yetkili ve uzman kişiler tarafından veya bu kişilerin doğrudan denetimi altında yürütülmesini öngörür.

(4) Bu ulusal mevzuat aşağıdakileri açıkça belirtir;

a) Maden işyerlerinde, kurtarma, ilk yardım ve uygun tıbbi hizmetler bakımından izlenecek talimatları,

b) Yer altı kömür maden işyerlerinde ve gerektiğinde, diğer yer altı maden işyerlerinde işçiler için yeterli bireysel kurtarıcı solunum cihazlarının sağlanması ve bunların sürekli bakımlı olarak bulundurulması yükümlülüğü,

c) Terk edilmiş maden işyerlerinde güvenlik ve sağlığa ilişkin risklerin ortadan kaldırılması veya asgari düzeye indirilmesi için uygulanacak koruyucu önlemleri,

d) Maden işlerinde kullanılmış tehlikeli maddelerin ve maden işyerlerindeki zararlı atıkların güvenli biçimde depolanmasını, taşınmasını ve imba edilmesini sağlamayı öngören zorunlulukları ve

e) Gerektiğinde, yeterli sayıda tuvalet ve yıkanmak, kıyafet değiştirmek ve yemek için yeterli tesislerin sağlanması ve bunların hijyenik koşullarda muhafaza edilmesi yükümlülüğü.

(5) Bu ulusal mevzuat, maden işyerinden sorumlu işverenin, faaliyete başlamadan önce ve önemli bir değişikliğin yapılması halinde, madene ilişkin çalışmalarla ilgili uygun planlar yapmasını ve bu planların düzenli aralıklarla güncellenmesini ve maden sahasında bulundurulmasını öngörür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Maden İşyerinde Önleyici ve Koruyucu Tedbirler

A. İşverenlerin sorumlulukları

MADDE 6- (1) İşveren, Sözleşmenin bu bölümünde öngörülen önleyici ve koruyucu önlemleri alarak, riskleri değerlendirir ve uygunluğu, uygulanabilirliği ve gerçekleştirilebilirliği ve aynı zamanda iyi uygulama olarak düşünülmesi göz önünde bulundurularak ve gerekli özen gösterilerek aşağıdaki öncelik sırasına göre gerekeni yapar;

a) Riski ortadan kaldırmak,

b) Riski kaynağında kontrol etmek,

c) Güvenli çalışma sistemlerinin planlanması dâhil çeşitli yollarla riski en aza indirmek ve

d) Risk devam ettiği sürece, kişisel koruyucu donanımın kullanımını sağlamak.

MADDE 7- (1) İşverenler, denetimleri altındaki maden işyerlerinde güvenlik ve sağlığa yönelik riskleri ortadan kaldırmak ya da asgari düzeye indirmek için gerekli bütün önlemleri almakla ve özellikle aşağıda belirtilen hususları gözetlemekle sorumludur:

a) Güvenli işletim ve sağlıklı bir çalışma ortamı koşullarının sağlanması için maden işyerinin iletişim sistemi dahil elektrik, mekanik ve diğer ekipmanla donatılması, tasarlanması, inşa edilmesinin sağlanması.

b) Maden işyeri faaliyetinin işçilerin kendilerine verilen işleri, kendilerinin ya da başkalarının güvenlik ve sağlığını tehlikeye atmayacak şekilde yapmalarına uygun olacak şekilde başlatılması, işletilmesi, sürdürülmesi ve durdurulması.

c) Kişilerin işleri nedeniyle, gittikleri yerlerde zeminin sağlamlığını korumak için önlemlerin alınması.

d) Mümkün olduğu takdirde, yer altındaki her çalışma mahalli için her biri ayrı bir yolla yeryüzüne çıkan iki çıkış bulundurulması.

e) İşçilerin maruz kalabilecekleri çeşitli tehlikelerin tanımlanması ve seviyelerinin değerlendirilmesi için çalışma ortamının izlenmesi, değerlendirilmesi ve düzenli denetimin yapılması.

f) Girişe izin verilen yer altındaki bütün çalışma mahallerinde yeterli havalandırmanın sağlanması.

g) Bir takım tehlikelere açık bölgeler için güvenli bir çalışma sisteminin oluşturulmasını ve işçilerin korunmasını sağlamak için bir işletim planının ve usullerinin hazırlanması ve uygulanması.

h) Yangın ve patlamaların başlamasının ve yayılmasının önlenmesi, tespit edilmesi ve mücadele edilmesi amacıyla maden işlerine özgü uygun önlem ve tedbir alınması.

i) İşçilerin güvenliği ve sağlığı açısından ciddi bir tehlike ortaya çıktığında, faaliyetlerin durdurulmasının ve işçilerin güvenli bir yere tahliye edilmesinin sağlanması.

MADDE 8- (1) İşveren, makul surette öngörülebilir endüstriyel ve doğal felaketlere karşı her maden işyerine özgü bir acil durum eylem planı hazırlar.

MADDE 9- (1) İşçiler fiziksel, kimyasal ve biyolojik tehlikelere maruz kaldıkları takdirde işveren;

a) İşçileri, yaptıkları işle ilgili tehlikeler, sağlığa ilişkin taşıdığı riskler ve uygulanabilecek önleyici ve koruyucu önlemler hakkında anlaşılabilir bir biçimde bilgilendirir.

b) Bu maruz kalma sonucunda doğacak riskleri ortadan kaldırmak veya en aza indirmek için uygun önlemleri alır.

c) Kazaya veya sağlığa zarar verme riskine ve özellikle de zararlı koşullara maruz kalmaya karşı yeterli korumanın diğer yollarla sağlanamadığı durumlarda, işçilere, ücretsiz olarak, uygun koruyucu donanımı, gerekli giysileri ve ulusal mevzuatla belirlenen diğer olanakları sunar ve bunların bakımını sağlar ve

d) İşyerinde yaralanan veya hastalanan işçilere ilk yardımı, bu işçilerin işyerinden uygun bir şekilde naklini ve makul tıbbi tesislere erişimini sağlar.

MADDE 10- (1) İşveren;

a) İşçilere, herhangi bir maliyet getirmeksizin, güvenlik ve sağlıkla ilgili konularda ve kendilerine verilen işlerle ilgili olarak yeterli eğitim ve yeniden eğitim programları ile anlaşılabilir talimatların verilmesini,

b) Ulusal mevzuata uygun olarak, maden işyerinin, vardiya esnasında, güvenli bir şekilde faaliyetini sürdürebilmesi için her vardiya süresince uygun bir gözetim ve denetimin yapılmasını,

c) Yer altında bulunan bütün kişilerin isimleri ile bunların buldukları muhtemel mahallin her an doğru olarak bilinmesini sağlayacak bir sistemin oluşturulmasını,

d) Ulusal mevzuatla tanımlanmış bütün kazaların ve tehlikeli durumların araştırılmasını ve çözüm bulmak için uygun önlemlerin alınmasını ve

e) Yetkili makamın talebi üzerine, ulusal mevzuata uygun olarak, kazalar ve tehlikeli durumlar hakkında bir raporun hazırlanmasını, sağlar.

MADDE 11- (1) İşveren, iş sağlığının temel ilkelerine dayanarak ve ulusal mevzuata uygun olarak gerçekleştirilen maden işlerine özgü sağlıkla ilgili tehlikelere maruz kalan işçilerin düzenli sağlık kontrollerinin yapılmasını sağlar.

MADDE 12- (1) İki ya da daha çok işverenin aynı maden işyerinde faaliyet gösterdiği durumlarda, maden işyerinden sorumlu işveren, işçilerin güvenlik ve sağlıklarıyla ilgili bütün önlemlerin uygulanmasını koordine eder ve işlemlerin güvenilirliğinden öncelikli olarak sorumlu tutulur. Bu durum, bireysel işverenleri işçilerinin güvenlik ve sağlıklarına ilişkin bütün önlemlerin uygulanması yükümlülüğünden kurtarmaz.

B. İşçilerin ve temsilcilerinin hak ve yükümlülükleri

MADDE 13- (1) 4 üncü maddede bahsi geçen ulusal mevzuat uyarınca, işçiler aşağıdaki haklara sahiptir;

a) Kazaları, tehlikeli durumları ve tehlikeleri işverene ve yetkili makama bildirmek,

b) Güvenlik ve sağlıkla ilgili endişe teşkil eden bir durum oluştuğunda, işveren ve yetkili makam tarafından yürütülecek inceleme ve denetimlerin yapılmasını talep etmek ve bunların sonuçlarını elde etmek,

c) İşyerinde işçilerin güvenlik ve sağlıklarına zarar verebilecek tehlikeleri bilmek ve bunlar hakkında bilgilendirilmek,

d) Kendi güvenlik ve sağlıklarına ilişkin olarak işveren veya yetkili makamın sahip olduğu bilgileri elde etmek,

e) Kendi güvenlik ve sağlıkları için ciddi bir tehlike oluşturan bir durumun mevcut olduğunu gösteren makul bir gerekçenin olması halinde, maden işyerinden tamamen uzaklaşmak,

f) Güvenlik ve sağlık temsilcilerini birlikte seçmek.

(2) Yukarıda (1) inci fıkranın (f) bendinde bahsi geçen güvenlik ve sağlık temsilcileri, ulusal mevzuata uygun olarak, aşağıda belirtilen haklara sahiptir;

a) Duruma göre, yukarıda (1) inci fıkrada belirtilen hakların kullanılması da dâhil işyerinde güvenlik ve sağlığı ilgilendiren bütün konularda işçileri temsil etmek,

b) (i) işyerinde işveren ve yetkili makam tarafından yürütülen denetim ve incelemelere katılmak ve

(ii) güvenlik ve sağlık ile ilgili konuları izlemek ve araştırmak,

c) Danışmanlara ve bağımsız uzmanlara başvurmak,

d) Güvenlik ve sağlıkla ilgili konularda, politika ve usuller de dahil, yeri geldiğinde işverenle istişarede bulunmak,

e) Yetkili makamla istişarede bulunmak ve

f) Seçtikleri sektör ile ilgili kaza ve tehlikeli durumların bildirimlerini almak.

(3) Yukarıda (1) inci ve (2) nci fıkralarda bahsi geçen hakların uygulanmasına yönelik usuller;

a) Ulusal mevzuatla ve

b) İşverenler ve işçiler ve onların temsilcileri arasında yapılacak istişare, ile belirlenir.

(4) Ulusal mevzuat, yukarıdaki (1) inci ve (2) nci fıkralarda bahsi geçen hakların ayrımcılık ya da misilleme yapılmaksızın kullanılabilmesini sağlar.

MADDE 14- (1) Ulusal mevzuat, aldıkları eğitime uygun olarak, işçiler için aşağıdaki yükümlülükleri öngörür;

a) Güvenlik ve sağlıkla ilgili belirlenen önlemlere uymak,

b) Kendilerini korumak için kendilerine verilmiş olan araçları, koruyucu kıyafetleri ve ekipmanları gerektiği gibi kullanmaları dâhil kendi güvenliği ve sağlığı ile işyerindeki kendi eylem ve hatalarından etkilenebilecek diğer kişilerin güvenlik ve sağlığını korumaya özen göstermek,

c) Kendi başlarına uygun bir şekilde çözemedikleri ve kendilerinin veya başka kişilerin güvenliği ve sağlığı için risk teşkil edeceğini düşündükleri herhangi bir durumda en yakın amirlerini gecikmesizin bildirmek ve

d) Sözleşme gereğince işverenin yükümlülüğünde olan görev ve sorumlulukların yerine getirilmesini sağlamak için işverenle işbirliği yapmak.

C. İşbirliği

MADDE 15- (1) Ulusal mevzuata uygun olarak, maden işyerlerinde güvenlik ve sağlığı iyileştirmek için işverenler, işçiler ve onların temsilcileri arasında işbirliğini teşvik edici önlemler alınır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Uygulama

MADDE 16- (1) Üye;

a) Sözleşme hükümlerinin fiilen uygulanmasını sağlamak için uygun ceza ve iyileştirici önlemler dâhil, gerekli tüm önlemleri alır.

b) Sözleşme gereğince alınacak önlemlerin uygulanmasını kontrol etmek için uygun denetim hizmetlerini sağlar ve görevlerini yerine getirmeleri için bu hizmetleri gerekli kaynaklarla donatır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

MADDE 17- (1) Bu Sözleşmenin resmi onay belgeleri, tescil edilmek üzere, Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdüğüne iletilir.

MADDE 18- (1) Bu Sözleşme, Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdüğü tarafından sadece onay belgeleri tescil edilmiş olan Uluslararası Çalışma Örgütü Üyeleri bakımından bağlayıcıdır.

(2) Bu Sözleşme, iki Üyenin onayının Genel Müdür tarafından tescil edildiği tarihten itibaren on iki ay sonra yürürlüğe girer.

(3) Bu Sözleşme, daha sonra, onu onaylayan her Üye için onama belgesinin tescil edildiği tarihten itibaren on iki ay sonra yürürlüğe girer.

MADDE 19- (1) Bu Sözleşmeyi onaylamış bulunan Üye, Sözleşmenin ilk yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıllık bir süre geçtikten sonra, Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürlüğüne tescil edilmek üzere göndereceği bir ihbarname ile Sözleşmeyi feshedebilir. Bu fesih, tescil tarihinden ancak bir yıl sonra geçerli olur.

(2) Bu Sözleşmeyi onaylayan ve yukarıdaki paragrafta belirtilen on yıllık sürenin bitimini müteakip bir yıllık süre zarfında bu madde ile öngörülen fesih hakkını kullanmayan her Üye, on yıllık yeni bir döneme tabi olur ve bu sürenin bitiminde, bu maddede öngörülen şartlarda her on yıllık dönemin sonunda bu Sözleşmeyi feshedebilir.

MADDE 20- (1) Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Uluslararası Çalışma Örgütü Üyeleri tarafından kendisine bildirilen bütün onama ve fesihlerin tescil edildiğini Örgütün bütün Üyelerine bildirir.

(2) Genel Müdür, kendisine bildirilen ikinci onama belgesinin tescil edildiğini Örgüt Üyelerine bildirirken, bu Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihine Örgüt Üyelerinin dikkatini çeker.

MADDE 21- (1) Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukarıdaki maddelere uygun olarak kaydettiği bütün onay ve fesihlerle ilgili tüm bilgileri, tescil için, Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 102 nci maddesi uyarınca Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine iletir.

MADDE 22- (1) Uluslararası Çalışma Örgütü Yönetim Kurulu, gerekli görmesi halinde, bu Sözleşmenin işleyişi hakkında Genel Konferansa rapor sunar, Sözleşmenin tamamının ya da bir kısmının gözden geçirilmesi hususunun Konferans gündemine alınmasının yerinde olup olmayacağını değerlendirir.

MADDE 23- (1) Konferans, bu Sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir sözleşmeyi kabul etmesi halinde ve yeni sözleşme aksini öngörmedikçe:

a) Değişiklik yapan yeni sözleşmenin bir Üye tarafından onaylanması, yukarıdaki 19 uncu maddeye rağmen, değişiklik yapan yeni sözleşmenin yürürlüğe girmesi şartı ile bu Sözleşmenin otomatikman derhal feshi anlamına gelir.

b) Değişiklik yapan yeni sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bu Sözleşme Üyelerin onayına kapatılır.

(2) Bu Sözleşme, onaylayan Üyeler için ve değişiklik yapan yeni sözleşmeyi onaylamayan Üyeler için mevcut şekli ve içeriği ile yürürlükte kalmaya devam eder.

MADDE 24- (1) Bu Sözleşmenin İngilizce ve Fransızca metinleri aynı şekilde geçerlidir.